

ДЕЯЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СТВОРЕННЯМ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Криштанович Світлана Володимирівна

головний спеціаліст інформаційно-аналітичного сектору Львівського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України

Важливим напрямком державного управління соціально-економічним розвитком країни є планування розвитку галузей, які держава визнала пріоритетними, серед них туризму. Втручання держави у цю сферу необхідне через потребу розроблення стратегії розвитку туризму, організацію освоєння усього потенціалу туристичних територій, зокрема інфраструктурних потреб та сфери дозвілля; розміщення і проєктування туристичних об'єктів; контролювання забруднення довкілля, що перешкоджає функціонуванню туризму. Органам державного управління для ефективного розвитку туристичної галузі слід знати потенційні можливості використання туристичних територій і визначати їх граничнодопустиму місткість щодо прийому і розміщення туристів, не допускаючи надлишкового навантаження на природні екологічні системи, обґрунтовувати економічну доцільність розміщення туристичних об'єктів. Практика створення туристичних комплексів і рекламування їх на міжнародному ринку доводить, що без участі держави здійснити це неможливо [1].

Особливе значення органів державного управління полягає у формуванні туристичних кластерів, які є специфічними організаційними формами об'єднання державних, наукових, освітніх, громадських та приватних структур, що здійснюють свою діяльність у туристичній сфері та розташовані на суміжних територіях. Саме кластерна модель дозволяє об'єднати в єдине ціле ресурси та спеціалізацію туристичних територій і на цій основі досягти стратегічних орієнтирів їх розвитку.

Основною метою державного управління формуванням туристичних кластерів є розвиток конкурентних переваг туристичних територій в регіонах України шляхом активізації всіх видів туризму і відпочинку, яка передбачає вирішення наступних пріоритетних завдань:

- створення реального реєстру об'єктів туристичної інфраструктури (наявної/потрібної), щоб інвестори знали, куди вкладати гроші;
- реклама, створення туристичного іміджу регіону;
- створення інформаційної бази регіону з визначенням можливих туристичних маршрутів, місць відпочинку, транспортної системи тощо шляхом формування інтернет-сторінки, друкованих видань та інформаційних туристичних офісів, бюро, відок.
- підвищення рівня кваліфікації та інтелектуального потенціалу працівників туристичної сфери;
- розвиток індустрії розваг з врахуванням місцевих особливостей;
- проведення заходів по збереженню і реконструкції пам'яток архітектури, що мають важливе історичне значення;
- отримання більшого фінансування для розвитку всіх видів туризму з місцевих та державного бюджетів, міжнародних фондів [2].

Створення і розвиток кластерів формує нову модель організації туристичної галузі, яка характеризується високою конкурентоздатністю та інвестиційною привабливістю, що забезпечує нарощення стратегічного потенціалу регіонів держави. Зок-

рема значною ефективністю характеризується функціонування Міжрегіонального гірського туристичного кластеру "Буковель" в Карпатах, який на рівних конкурує з подібними туристично-рекреаційними утвореннями Польщі, Чехії, Австрії та інших країн [3,с.35].

Туристичний кластер "Кам'янець" у м. Кам'яніш-Подільському об'єднав туристичні фірми, готелі, ресторани, юридичні фірми, музеї, заповідники. Члени кластеру працюють над спільними проектами реконструкції та будівництва готелів, закладів харчування, розробкою нових туристичних маршрутів, розвитком сувенірної промисловості, беруть активну участь у створенні "Золотого кільця" туристичних маршрутів Західного регіону України, що об'єднує цікаві історичні і архітектурні пам'ятки в містах Львові, Івано-Франківську, Ужгороді, Чернівцях та, звичайно, Кам'янець-Подільському [4].

Значні перспективи має спільна стратегія розвитку українсько-польського транскордонного регіону (Волинська, Львівська, Закарпатська області та Люблінське і Підкарпатське воєводства) на період до 2015 року, яка розроблена протягом 2007-2008 років у рамках проекту "Новий рівень добросусідських відносин - розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці". Створений на цій основі спільний туристичний кластер передбачає одним із своїх основних пріоритетів розвиток туристично-рекреаційної сфери. У зв'язку з цим його важливими завданнями є: ідентифікація і розвиток українсько-польського прикордоння як єдиного туристичного регіону; розвиток інтегрованої системи маркетингу і популяризації польсько-українського транскордонного регіону в Україні, Польщі та інших країнах; підготовка висококваліфікованих спеціалістів для обслуговування туристичного руху та менеджерів з транскордонного туризму; створення потужної та інституційної інфраструктури розвитку туризму у польсько-українському прикордонні.

З допомогою використання кластерного підходу можна з набагато меншими витратами реалізувати стратегічну мету державного управління - підвищення якості життя населення гірських територій. Для досягнення цієї мети на цих територіях має бути сформований підприємницький клімат, який за рахунок підвищення ефективності використання наявних природних ресурсів принесе соціально-економічне піднесення рекреаційно-туристичної галузі і буде сприяти вирішенню проблем зайнятості місцевого населення.

Слід зазначити, що туристичні кластери є однією із основних форм соціального діалогу в туристичній галузі, які сприяють переходу від прямого втручання органів державної влади до опосередкованого і характерною особливістю яких є територіальна суміжність учасників [5]. Саме такі структури сприяють підвищенню ефективності державного управління туристичною галуззю, залучаючи інші управлінські сектори та сприяючи забезпеченню їх інтересів, які спрямовані на розвиток туризму. Але з боку держави слід вжити більш масштабні й термінові дії, що забезпечать розробку загальнодержавної комплексної програми створення кластерів. При цьому важливим є не адміністративний примус, а забезпечення умов, які базувались на аналізі стратегічного потенціалу туристичних територій, виявленні існуючих проблем їх розвитку та стимулюванні інтеграційних процесів у межах певних регіонів. Розробка моделі ефективної підтримки поширення кластерних структур прискорить їх формування [6].

Центральні та регіональні органи влади покликані сприяти збору та зведенню специфічної для туристичних кластерів інформації, вживати конкретних заходів у

сфері освіти (узгодження університетських програм з реальними потребами цих кластерів), спростувати положення, що впливають на діяльність туристичних кластерів, скликати форуми туристичних організацій щодо питань їх кластерного розвитку, залучати постачальників матеріалів для туристичної галузі з інших регіонів, усувати бар'єри для локальної конкуренції, організувати місцеві департаменти сприяння розвитку кластерів, включно і туристичних.

Слід зазначити, що завдання органів державного управління полягає не тільки у формуванні кластерів, але й в організації сприятливого для них ділового, інноваційного та інституціонального середовища. Їх ключова роль полягає у створенні можливостей прямого доступу до фінансування, або опосередковано - через розробку планів стратегічних дій із залученням для їх реалізації мотивованих і кваліфікованих державних службовців.

Очевидно, що небагато туристичних кластерів спроможні утримувати себе лише за рахунок членських внесків їх організаторів, і майже усі вони постійно шукають джерела фінансування для підтримки своєї кластерної діяльності [7]. Міжнародна, національна або регіональна підтримка, а інколи розподіл витрат, є критично важливими для багатьох з цих агенцій. Тому, допомагаючи забезпечити багаторічне фінансування, держава може надати кластерним організаціям необхідну підтримку для того, щоб укріпити своє положення в кластері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурнашов І.Ю. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні на сучасному етапі (оглядова довідка за матеріалами преси) / І.Ю.Бурнашов // ДЗК. - 2009. - Вип. 6/5.
2. Колесник О.О. Кластерна модель розвитку туризму в Україні / О.О. Колесник // Економіка. Управління. Інновації [Електр. вид.]. - 2009. - №1.
3. Глянець В.В. Реформування державного управління шляхом кластеризації / В.В. Глянець // Модернізація системи державного управління: теорія та практика. Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю. 20 квітня 2012 р. у 2 ч. Ч. 1 / за наук ред. чл.кор. НАН України В.С.Загорського, доц. А.В.Ліпенцева. - Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. - С.34-38.
4. Басюк Д. Кластерна модель як фактор підвищення конкурентно-спроможності туристичного продукту міста Кам'янка-Подільського / Д. Басюк // Економіст. - 2008. - № 10. - С. 40-42.
5. Крайник О. Туристичний кластер регіону як форма соціального діалогу: управлінський аспект / О.Крайник, М.Біль // Демократичне врядування. Наук. вісн. [Електр. вид.]. - 2009. - Вип. 4. - Режим доступу: [tourlib.net /statti_ukr /krajnyk.htm](http://tourlib.net/statti_ukr/krajnyk.htm).
6. Оксенюк К.І. Кластерна модель нарощення стратегічного потенціалу регіону / К.І. Оксенюк // Економічний форум. - 2011. - № 2. - С. 197-203.
7. Катьченко О.М. Кластеризація в туристичній галузі / О.М. Катьченко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету; збірник -Чернігів: ЧДТУ, 2009 - № 39. - С. 186-195.